

**SZÉCHENYI
EGYETEM**
UNIVERSITY OF GYŐR

Meddig közjószág a víz? Avagy a jobb szolgáltatás többletköltsége közfinanszírozott maradhat e a klímaváltozás hatására változó körülmények között is?

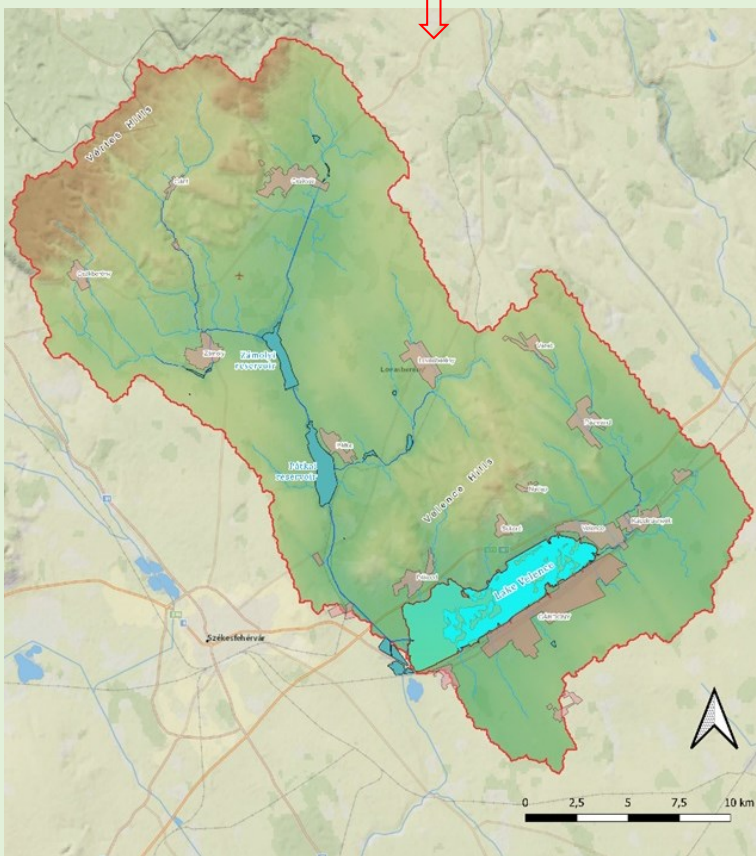
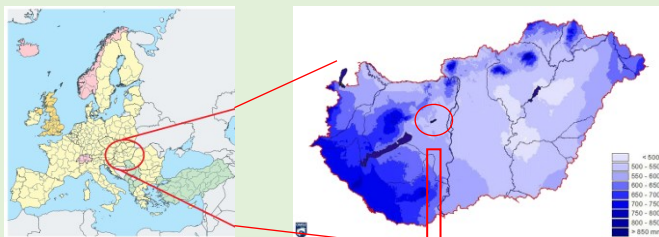
Kálmán Attila – kalman.attila@sze.hu

A Széchenyi István Egyetem aktuális kutatásai a mezőgazdaság és a vízgazdálkodás területén

2025. január 14.

Klímaváltozás és a Velencei-tó vízgyűjtője

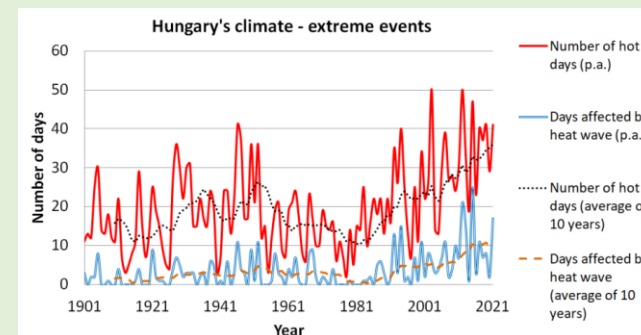
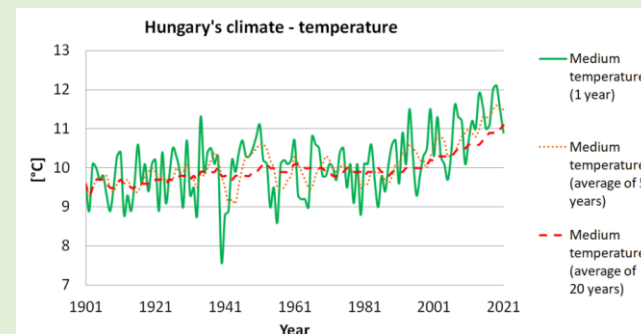
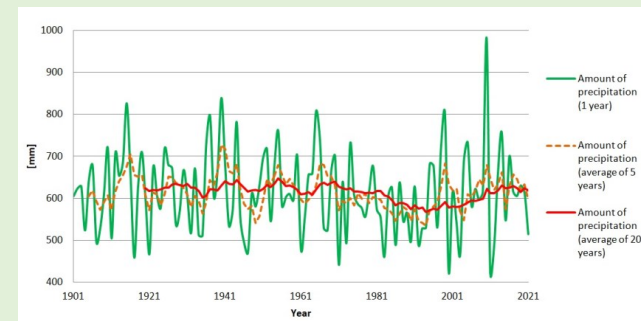
Terület és tájhasználat változás:

autópálya és vasút fejlesztés
kedvelt turisztikai terület
növekvő lakosság
növekvő vízigények
túl sok víz (villámár) / vízhiány (tó)

Klímaváltozás:

növekvő átlaghőmérséklet
növekvő párolgás
előrejelzés: + 8% 2050-ig
(evapotranspiráció)

aszályok / növekvő vízigény
több extrém időjárási esemény
változó csapadékeloszlás

Velencei-tó

Vízgyűjtő: ~ 600 km²

Tó felszíne: 24-25 km²

Víztérfogat: ~40 x 10⁶ m³

átlagmélység: 150 cm

1 cm tóvízszint = kb. 250.000 m³

REKORD ALACSONY VÍZSZINT

(53 cm, 2022/09/23) – ma 114 cm...

Vízmérleg (átlag 1986-2020 között):

csapadék a tó felett	+ 54.8 cm / év
hozzáfolyás vízgyűjtőről	+ 32.3 cm / év
befolyás tározókból	+ 14.9 cm / év
párolgás	- 91.3 cm / év
leeresztés (kifolyás)	- 11.7 cm / év
(évek óta nem történt kiengedés)	

átlagos vízszint változás - 1.0 cm / év

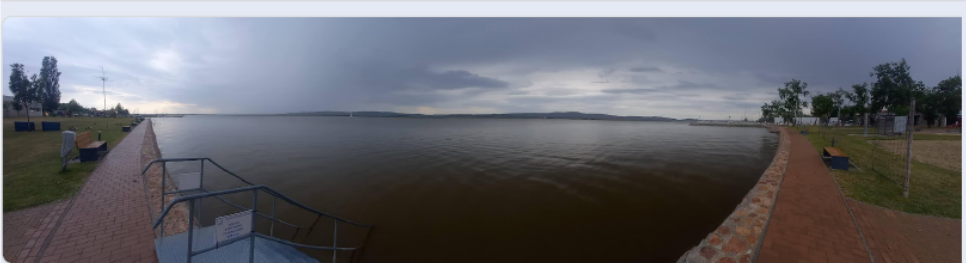
Vízhasználói igények megismerése

Velencei-tó értékek, problémák és jövőkép - Google Űrlapok

Velencei-tó értékek, probl

Kérdések Válaszok 840 Beállítások

6/1. szakasz

Velencei-tó - értékek, problémák és jövőkép - 2024

B I U ↻

A Széchenyi István Egyetem Vízgazdálkodási Kutatócsoportja vizsgálja a Velencei-tó vízgazdálkodási helyzetét és az érintettek bevonásával igyekszik hozzájárulni a terület fenntartható vízgazdálkodási megoldásainak kidolgozásához.

Jelen kérdőív kitöltésével segítheti munkánkat, hogy teljesebb képet kapjunk a Velencei-tó tavat használók tapasztalatairól, igényeiről, problémáiról. Ezáltal a megoldási javaslatok a tó környékén élők és a tóhoz látogatók valós és releváns kérdéseire adhatnak majd választ.

A kérdőív anonim! Kitöltése kb. 5 percet vesz igénybe.

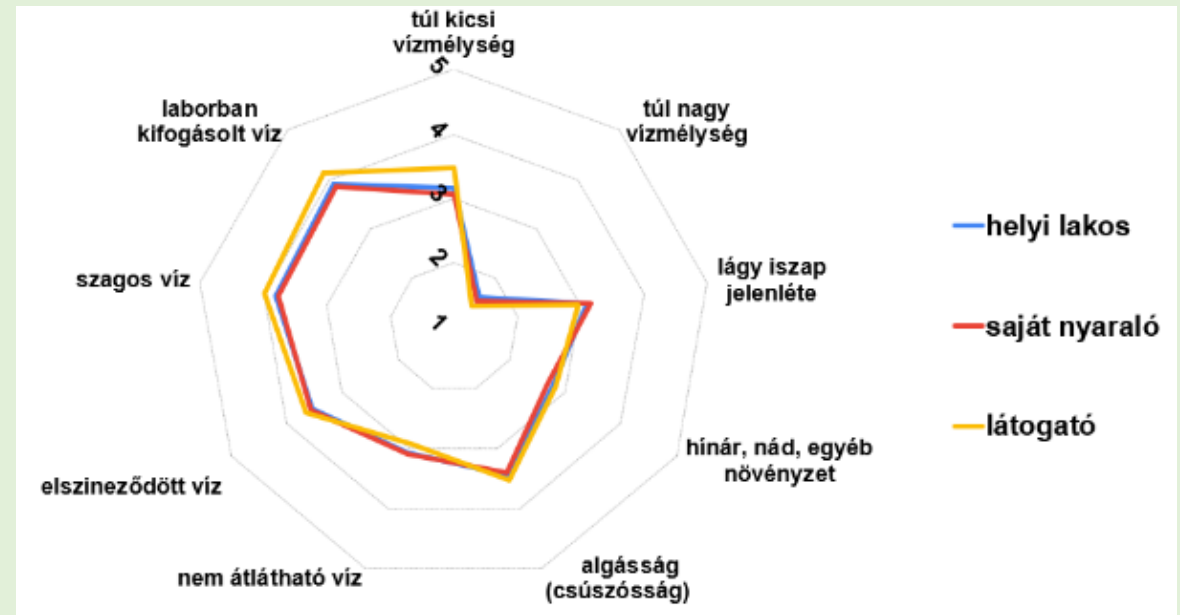
Előre is köszönjük együttműködését!

Velencei-tó - problémák

Szolgáltatások színvonala

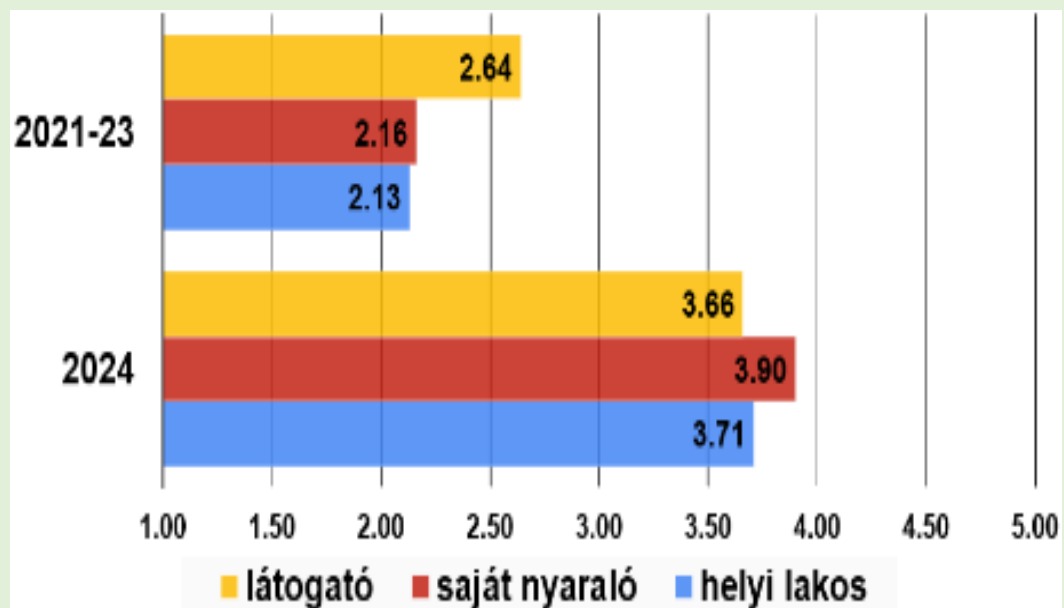

Érzékelt akadályok

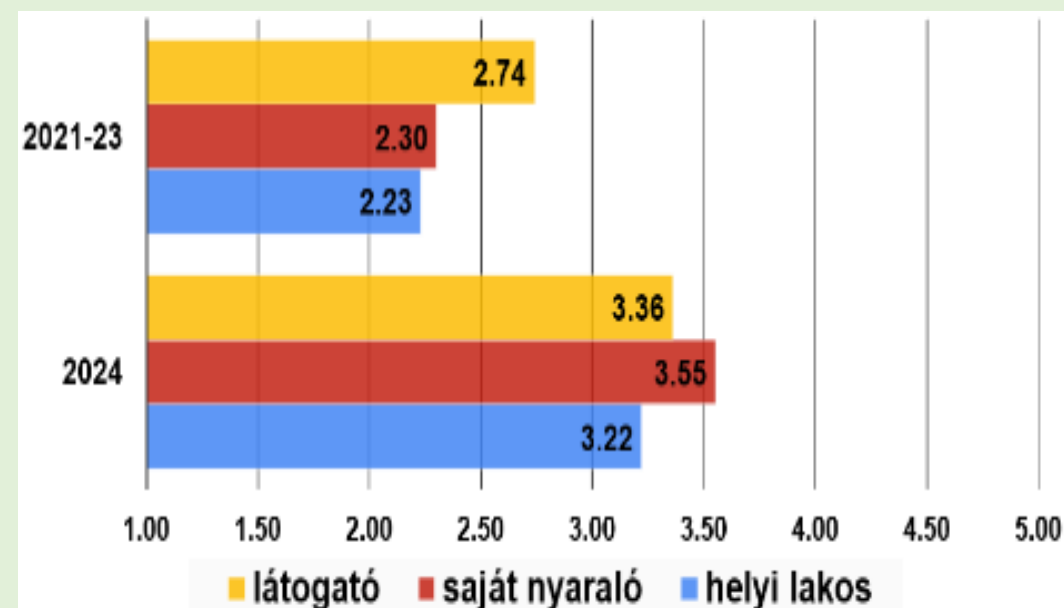

Velencei-tó - problémák

Vízszint

Vízminőség

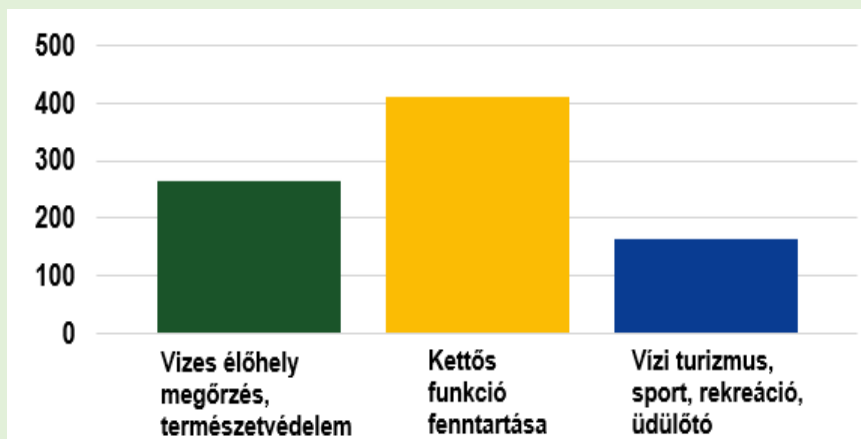
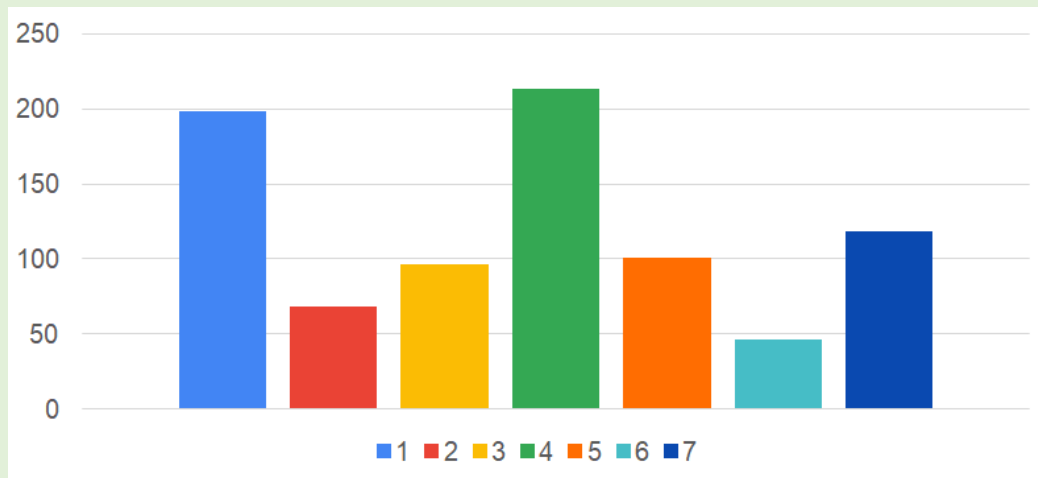

Velencei-tó – értékek, problémák, jövőkép

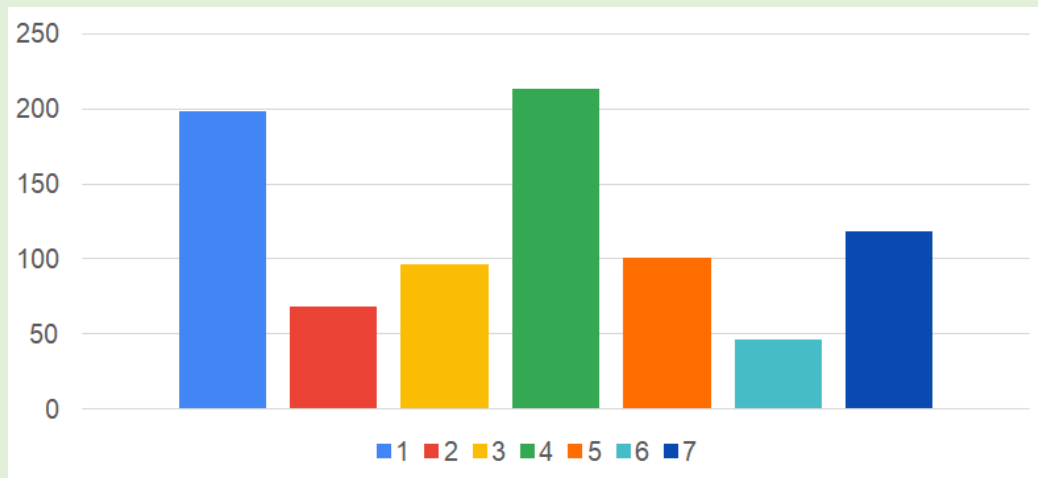
Velencei-tó – konfliktus a vízhasználók között

Természetes vagy mesterséges állapot?

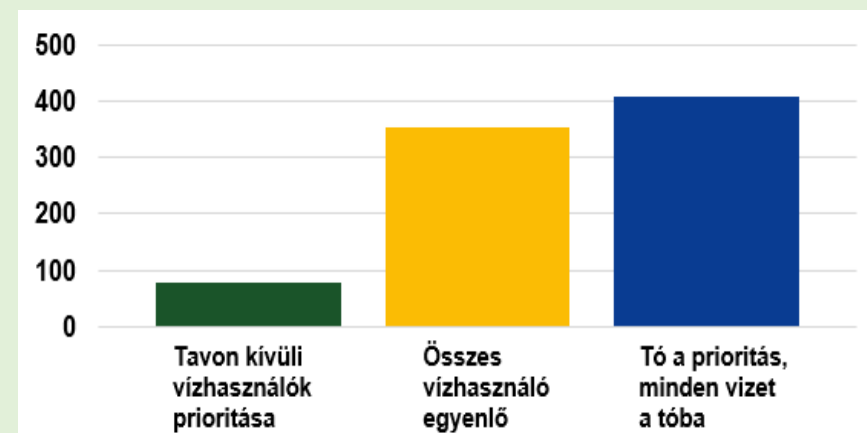
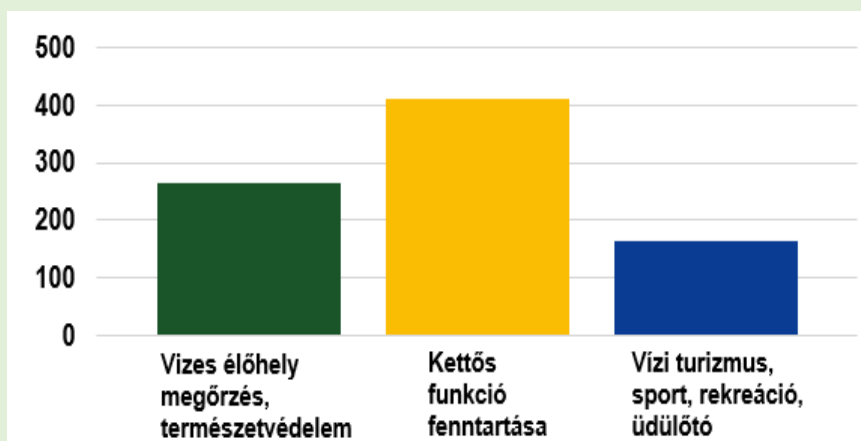
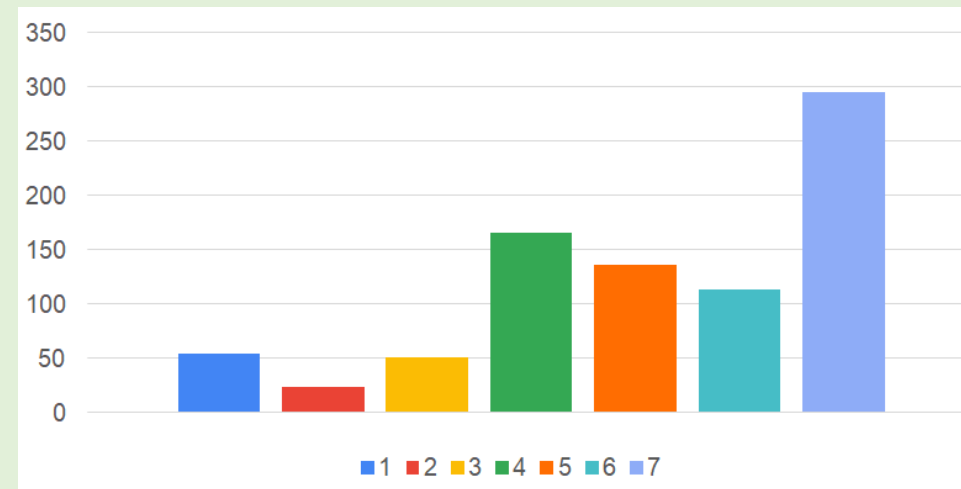

Velencei-tó – jövőkép

Természetes vagy mesterséges állapot?

Vízhasználati prioritások

A víz, mint jószág

Magántulajdon vagy közjószág?

A víz sokféle szerepben tűnhet fel és számos egyedi jellemzője van.

1. „Emberi alapjog”

UN-2010: a biztonságos ivóvízhez és higiéniai/közegészségügyi célokhoz való hozzáférés alapjog

2. „Magántulajdon”

Palackozott ásványvíz, csapvíz (háztartási szinten iváshoz, zuhanyzáshoz, öntözéshez)

3. „Közjószág → közös jószág”

Óceánok, tavak, folyók...

A klímaváltozással a víz szűkös természeti erőforrássá válik, így a használatért verseny kezdődik a használók között.

Javak/jószágok csoportosítása:

(rendelkezésre állás, szabad felhasználás alapján)

közjavak

- közös fogyasztás

- magas költséggel hozhatók létre

- korlátlan, nem csökken a készlet a fogyasztással

- közös hasznosság

magánjavak

- egyénileg fogyasztható
- más fogyasztók kizárhatók
- verseny (az kap, aki fizet)
- fizetünk értük (adás-vétel)
- osztható

- korlátos, a fogyasztással csökken a készlet (szűkös rendelkezésre állás)

- egyéni hasznosság

A víz, mint jószág

kizárhatóság korlátosság	kizárható	nem kizárható
versengő fogyasztás	tiszta magánjavak kizárható, korlátos, egyéni tulajdon, egyéni hasznosság, tulajdonos fizet érte (adás-vétel) (ház, autó, hűtő, kenyér stb.)	közös javak nincs kizárás, de egyén fogyasztása csökkenti a mennyiséget – közlegelők tragédiája (tiszt víz, hal, erdő/rét, közvilágítás)
nem versengő	csoportjószág/díjfizető javak korlátozható a használók köre, nem csökken a mennyiség (kábelTV, mozi, fizetős út)	tiszta közjószág / közjavak nincs kizárás, nem csökken a mennyiség (levegő, nemzetvédelem)

A víz értékelése

Kinek a feladata a jobb szolgáltatás költségeinek megtérítése?

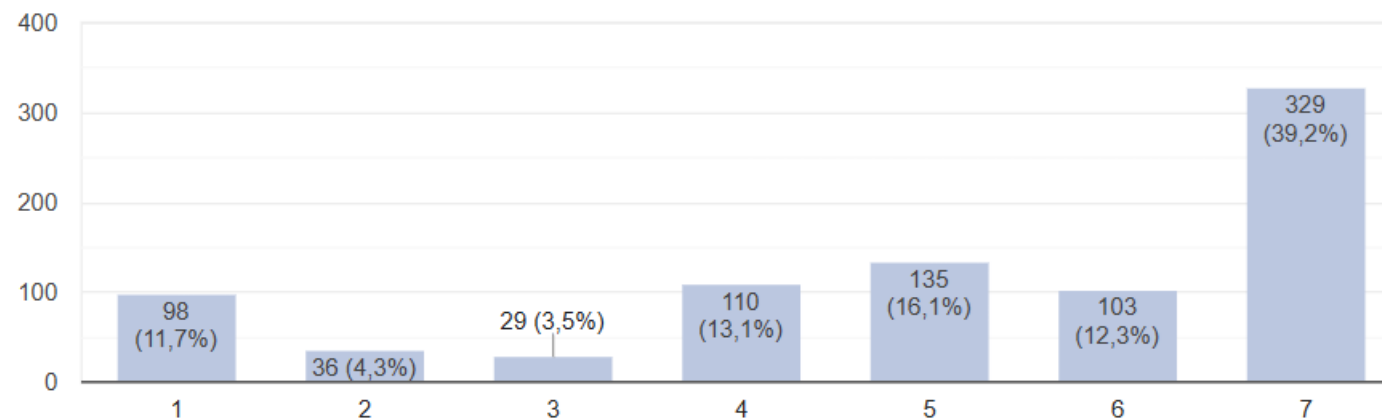
- központi kormányzat?
- helyi települések?
- használók?

Közös érdek...

közös finanszírozás?

A Velencei-tó turizmusából származó bevételek egy részét közvetlenül a tó vízrendszerének megóvására és fejlesztésére kell-e fordítani?

840 válasz

Nem, mert a jó vízállapot fenntartása állami alapfeladat

Igen, a tóra épülő turizmus járuljon hozzá anyagilag a megfelelő vízállapotok biztosításához

A víz értékelése

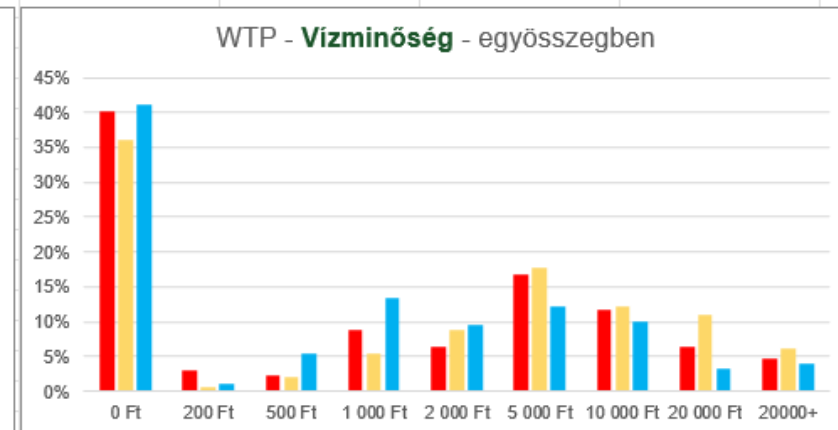
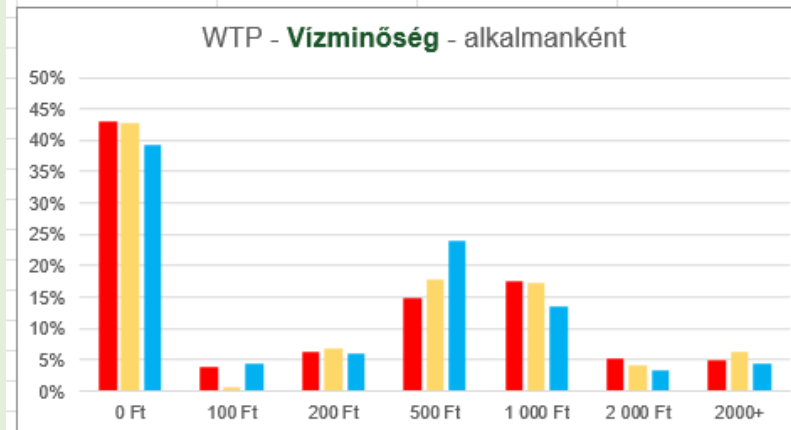
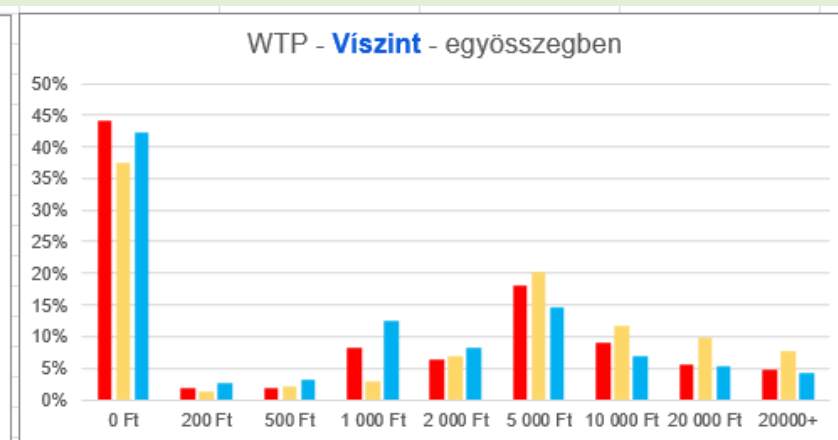
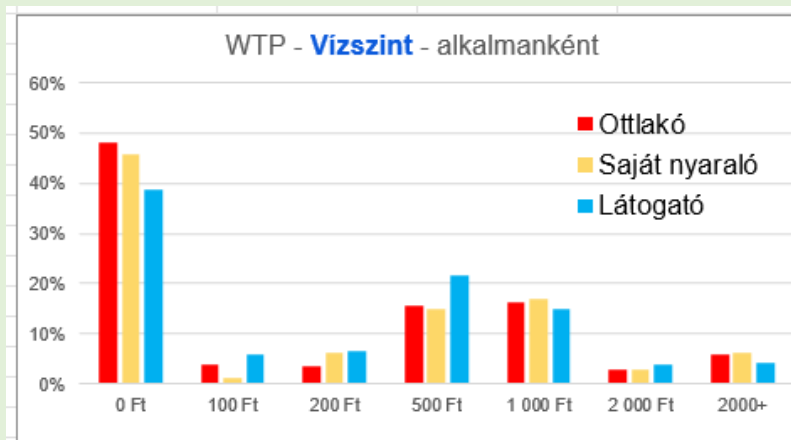
Kinek a feladata a jobb szolgáltatás költségeinek megtérítése?

- központi kormányzat?
- helyi települések?
- használók?

Közös érdek...

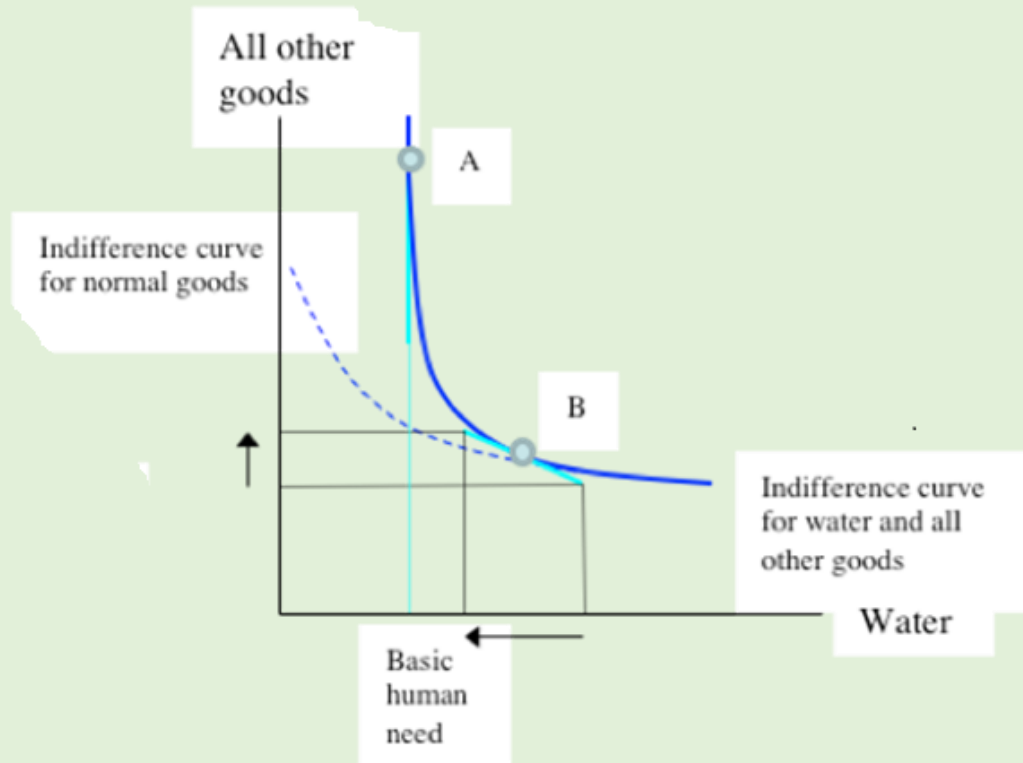
közös finanszírozás?

Mennyit hajlandó fizetni, hogy 2 osztályzattal több/jobb legyen a víz?

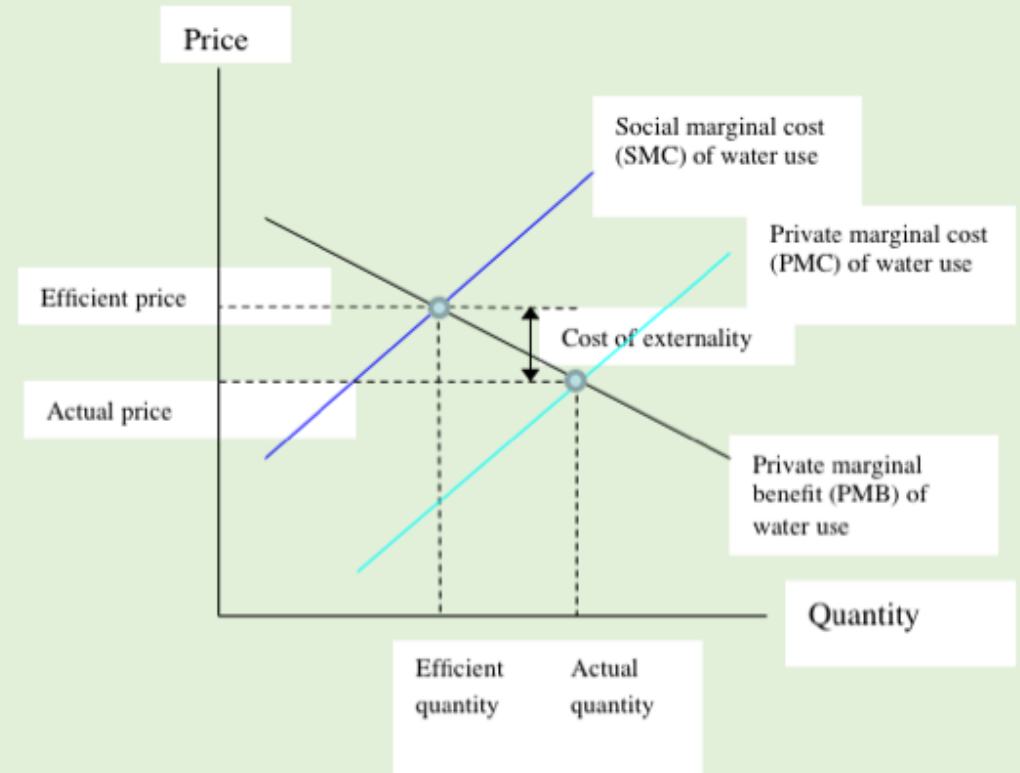

A víz, mint jószág

Preferencia görbék

Externáliák

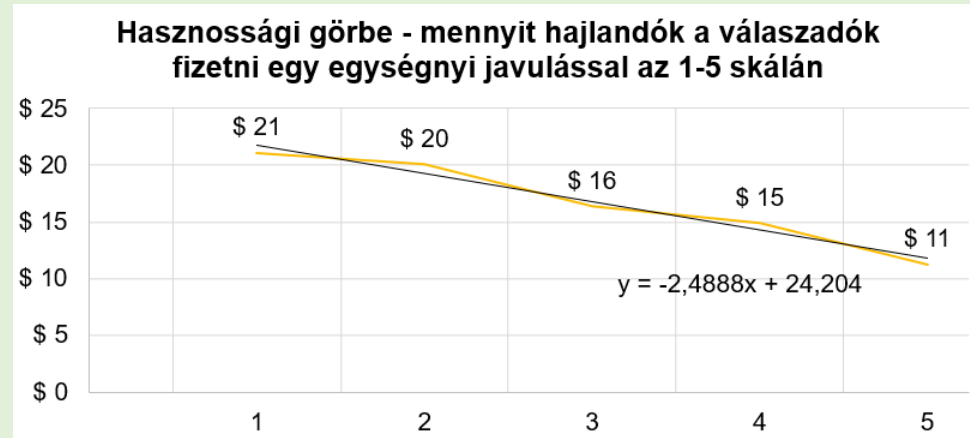
Közjóság a víz?

Kinek a feladata a jobb szolgáltatás költségeinek megtérítése?

- központi kormányzat?
- helyi települések?
- használók?

Közös érdek...
közös finanszírozás?

Helyi lakosok

Víz Keretirányelv (VKI)

Alapgondolata: „A víz nem szokásos kereskedelmi termék, hanem örökség, amit ennek megfelelően szükséges óvni, valamint a vízkészletekkel való gazdálkodásnak biztosítani kell azok hosszú távú megőrzését!”

A tagállamoknak **figyelembe kell venni a vízszolgáltatások megtérülésének elvét**, beleértve a környezeti és a vízkészletekkel összefüggő költségeket, tekintettel a meghatározott módszertan szerint elvégzett gazdasági elemzésekre és különösen a szennyező fizet elvének megfelelően.

A tagállamoknak biztosítani kell:

- hogy **a vízzel kapcsolatos árpolitika biztosítson megfelelő készletet a vízhasználók számára, hogy a vízkészleteket hatékonyan használják**, és ezáltal járuljon hozzá ezen irányelv célkitűzéseire,
- a **különböző vízhasználatok megfelelő hozzájárulását a vízszolgáltatások költségeinek megtérüléséhez**, legalább ipari, mezőgazdasági és háztartási bontásban, meghatározott módszertan szerint végzett gazdasági elemzések alapján és figyelembe véve a szennyező fizet elvet.

1995. évi LVII. törvény a vízgazdálkodásról

... a vízkészletek védelmét és **fenntartható használatát szolgáló finanszírozási és költséggazdálkodási** politikának, az árpolitikának a kialakítása...

... a vízhasználatok gazdasági elemzésével...

... a **vízkészletek ésszerű használatára ösztönző jogi és közgazdasági eszközrendszer** kialakításával...

A vízhasználó a vízjogi létesítési, üzemeltetési engedélyben lekötött vagy engedély nélkül felhasznált, az üzemi fogyasztó a ténylegesen igénybe vett vízmennyiség után vízkészletjárulékot köteles fizetni.

Vízhasználó: az a természetes személy, jogi személy és a természetes személyek jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társasága, aki (amely) vizet szolgáltatás teljesítésére vagy saját céljaira vesz igénybe...

Kvassay Jenő Terv

... őrizzük meg a vizet a jövő nemzedékek számára, mert az élet mással nem pótolható feltétele, és a gazdaság erőforrása... hatékonyan, a gazdaságot támogatóan éljünk a kínálkozó előnyeivel... A víz közcélúsága és kiszolgáltatott helyzetünk miatt hazánkban hagyományosan igen nagy az állami felelősség és feladatvállalás.

A víz, mint gazdasági erőforrás – termelési tényező – alacsony kihasználtsága hazánkban.

Fenntartható és finanszírozható, a költségvetési lehetőségekkel összhangban lévő állami szerepvállalás, **a központi és a helyi erőforrások ráfordítási arányainak újragondolása**. A lehatárolható (helyi jelentőségű) vízgazdálkodási feladatok megvalósításáról a helyiek döntsenek, megvalósításában és üzemeltetésében részt vállaljanak.

A vízgazdálkodási jogterület elsősorban az **integrált vízgazdálkodás feltételeinek a megteremtése**, egyben a szükséges irányítási (szervezeti) korrekciók megalapozása miatt szorul módosításra. Ezen belül:

az állami feladatvállalás és a helyi érdekeltségek helyes arányának a kialakítása érdekében törvényi szinten kerüljön meghatározásra **a helyi jelentőségű közcélú vízgazdálkodási feladatok** fogalma, és ezzel együtt kerüljön felülvizsgálatra a helyi jelentőségű közcélú vízilétesítmények köre

Köszönöm a figyelmet!